

Søens sange

Velkomst

Vel mødt alle Jer, der er kommet og tak, fordi I møder op.
I skal høre sange fra søen, om liv og død på verdenshavet.
Bølgerne bruser, vinden fylder sejlet, og det blæser op.
Rigningen knager – godt, at den er hjemmelavet!

Marstal og søfart er samme sag,
det er forbundet.
Marstal har sejlet vort danske flag
verden omkring.
Hele Europa og i Skandinavien de kom.
Island, Newfoundland og i Sydamerika.
Cuba, Vestindien og Barbados for en ordre om
endnu en rejse meget langt derhjemmefra.

Marstalmyter, søfolk og skibe er det, der bli'r historier af.
Vi vil tage fat og begynde, og skal nu til at lette anker.
Hør søens sange og en god beretning, vi har flere af,
Hjemme fra Marstal og Newfoundlands fiskebanker.

Congo-Boye (1848-1932)

1. Sidst på året 1848

så en verdensborger dagens lys.

Han blev siden kendt som Congo-Boye,

for han rejste ret langt udenbys.

Han voksed' op og blev styrmand

og tog til Peru

og slog sig ned i det ny land.

Det var det, han sku'.

2. Maren Friis og Boye ville giftes,

derfor måtte hun tag' til Peru,

for i Lima skulle pagten stiftes,

selv om det var langt fra skik og brug.

Kap Horn blev rundet på færd.

Hun gav ham sit ord,

og sammen så de en verden,

som var uhørt stor.

3. Han fik job på nedre Congofloden,

hvor en dygtig lods ku' gøre gavn.

Netop her da skal vi finde roden

til, hvorfor han fik sit Congo-navn.

En damper kom til Matadi

med Boye som lods.

En klar fidus for den by. De
fik jo mere gods.

4. Congo-Boye endte arbejdslivet
som en dygtig havariekspert.
Meget stor erfaring fik han givet
plus de fem sprog, som han havde lært.
Nu var han hjemme i Danmark,
og tanken ku' gro
om Marstal, der hvor han kom fra,
hvor han ville bo.

Så her endte Congo-Boyes dage.
Andet ku' vi heller ikke tro...

FLORAS forlis 1875

1. FLORA fik lastet kul og afgik Firth of Forth,
og rejsen gik til Tyskland, og den var kun så kort.
Julen var nær, og hvis nu alle planer holdt,
lå FLORA trygt i Marstal juleaften.
Men ingen regler gælder, når man er til søs,
og inden længe brød storm og kuling løs.
FLORA blev kastet rundt, mon skrog og rigning holdt?
Her var natur-kæmpekraften!

2. Dagene gik med storm og endte i orkan
og FLORA tabte mast og rig til havets vulkan.
Skipper var alvorsfuld: "Vort liv vil ende her,
for FLORA bliver slået helt i stykker."

Mørket var tæt, men FLORAS styrmand foreslog:
"Skibet må lettes for last, det vil jeg tro."

Alle ku' se, at håbet fandtes lige der,
håbet gik ikke i stykker.

3. Natten var mørk og kold, men alle drev af sved,
da spandevise af kul i en uendelighed
blev lempet ud og endte i det sorte hav
med kræfter ingen ville tro var mulig'.
Fyrre tons lettere, og så var alle mand
slidt helt stykker med hver sin lille spand.
Hver spand var vejen væk fra havets våde grav,
men døden var uundgå'lig.

4. Brodsøer kasted' sig mod FLORAS trætte skrog,
besætningen var under dæk og lå nu og sov.
Kullet var borte, men det samme var det skib,
som FLORA før i tiden havde været.
Ude i bølgerne blev FLORA smidt omkring.
Vandmasser greb det, som var det ingenting.
Dag efter dag var håbet fjernet fra det skib.
Kræfter og troen var tæret.

5. Fremtiden var nu væk, men juleaftensdag
var stormen løjet af i natten, vinden blev svag.
FLORA var langt fra land, men lyset var på vej,
og synet gav dem alle levkraften:
Dér kom en hollandsk fisker på det øde hav,
som kort forinden ku' ligne deres grav.
FLORAS besætning så nu, det gik rette vej.
Nu ku' det bli' juleaften!

Carl Rasmussens sidste breve fra Grønland 1893

1. Er der en vej, som jeg kan vandre ad?
Er der et sted, hvor jeg kan være glad?
Verden er voldsom og stiller store krav.
Lå jeg mon bedst i min grav?
Verden ser mig ikke
trods de mange blikke.
Mørket slår ring om håbet.
Grønland med himmellyset,
storhed og kuldegysset.
Hører I råbet?

2. Alle de stærke bruger deres magt,
trykker enhver, som tøver lidt forsagt.
Stærke vil svælge i magtfuldkommenhed,

svage er slet ikke med.

Hvor står jeg i verden?

Hvorhen går min færden?

Skal jeg gå rundt i blinde?

Skal jeg blot stå i stampe?

Lade de andre trampe?

Skal jeg forsvinde?

3. Jeg tager bort, men kender ingen vej.

Jeg bukker under. Hør nu! Hør på mig!

Dresden, Berlin og München er måske
byer, jeg nok burde se.

Marstal-tiden ender,
ingen fremtid kender.

Læs nu i mine breve!

Lev vel, I mine kære!

Her kan jeg ikke være.

Kan ikke leve.

ANNA og hvalen 1904

1. Skonnerten ANNA af Marstal var sejlet
turen til Island og fortsatte vest.

Vinden var nordlig, og intet var fejlet,
skibsfører Madsen han vidste jo bedst,

hvad der sku' gøres – han havde besejlet
Atlantehavet fra øst og til vest.

2. ANNA var ballastet, vindstyrken kuling,
farten var god, men hov! Nu var den gal.
Det var som om, der var opstået buling
på skonnert ANNA, og den var fatal.
Havet blev rødt, og her hjalp ingen spuling.
ANNA var tørnet ret hårdt mod en hval!

3. Hvalen blev liggende ved havaristen.
Stævnen var knust, skibet temmelig læk.
Nu blev der pumpet, mens ballasten næsten
blev flyttet agter, så stævnen var let.
Lastrummet fyldtes med vand. Det var vist den
bedste idé at ret snart komme væk.

4. Storbåden klargjordes med provianten,
så al besætningen ku' stikke af.
Og næste morgen dér midt på Atlanten
kom der en damper og straks sattes flag.
Sikke et held – det var lige på kanten,
da ANNAS mandskab blev bjærget den dag.

5. ANNA sank ned under havoverfladen.
Pumpearbejdet slog slet ikke til.

Hvakkollisionen var årsag til skaden.
ANNA ku' slet ikke holde dertil.
Det er utroligt med hele balladen,
men på Atlanten kan ske, hvad der vil.

Hanne og Kristoffer Kristoffersen 1913-1914

1. Der er timer, der er dage, der er måneder, hvor jeg
bare tænker på min mand, som døde.

Når jeg læser i hans breve, prøver jeg at finde vej
til det øjeblik, han satte sig og skrev

på et brev

ord så søde:

"Længes efter dig,

vil kun hjem til dig.

Håber, at vi hurtigt finder vej."

2. Jeg er stille, og jeg lytter, og så hører jeg igen,
det han skrev, fordi han ville sige:

"Jeg kan se dig i din trøje, gid jeg var hos dig, min ven.

Tusindvis af kys og kram det sender jeg
dig fra mig.

Hør nu lige:

Længes efter dig,

vil kun hjem til dig.

Håber, at vi hurtigt finder vej."

3. Ingen så det, ingen ved det, og jeg får nok aldrig svar,

hvad der skete med hans skib MARIE.

Men jeg er dog ikke ene, for med børnene jeg har

livet, der skal leves, og jeg håber på,

det vil gå.

Han vil sige:

”Længes efter dig,

vil kun hjem til dig.

Håber, at vi hurtigt finder vej.”

Annekteringen af Balearerne nytårsaftensdag 1919

1. Det var kuling og elendigt vejr, og skibe søgte ind

til Ibiza, da de hver især ku' ønske mindre vind.

Der lå de alle: en fra Rudkøbing, ni fra Marstal af.

URANUS, NAUTA, ROSENHJEM, sikke mange danske flag.

Hip, hip, hurra for vort gamle fædreland

og vor gode konge Christian, en rigtig hædersmand.

2. Der var brug for fest, det var trods al en nytårsaftensdag.

Alle styrmænd meldte sig som gæst og ville slå et slag

I baren, hvor det flød med sprut, for de havde sparet op.

Nu kunne alle mand få nok – der var øl i hver en kop!

Hip, hip, hurra for vort gamle fædreland

og vor gode konge Christian, en rigtig hædersmand.

3. Kommandøren, Peter Andersen, fik sig en adjutant, og så fulgtes de til baren hen, hvor de ret elegant fik skrevet på et telegram til vor konseilspræsident om anneksion af Balearerne, og så blev det sendt.

Hip, hip, hurra for vort gamle fædreland

og vor gode konge Christian, en rigtig hædersmand.

4. Der kom intet svar fra Zahle, men det blev dog siden sagt, at han skrev "Forhold Dem roligt" den gang han fik forelagt de danske styrmænds anneksion på en nytårsaftensdag i balearisk festhumør blandt en mængde danske flag.

Hip, hip, hurra for vort gamle fædreland

og vor gode konge Christian, en rigtig hædersmand.

5. Der er folk fra Marstal over alt – det ved vi alle her – og man får dem sagtens overtalt til nytårssjov med mer'. Det blev ved snak og ingenting med den nytårsanneksion, men hvad? Måske en anden gang bli'r der tid til revision?

Hip, hip, hurra for vort gamle fædreland

og vor gode konge Christian, en rigtig hædersmand.

Kristian og Holger Hermansens jul i Rendsborg 1922

1. Det var i to-og-tyve den gang, da Far rejste hjem på grund af sin trang til jul derhjemme hos de små,

mens vi to store kunne få
den ensomme jul
og helt uden sul.

2. Det hele skyldtes installation
af motor i HAABET. Den op'ration
sku' ske på værftet Nobiskrug
i Rendsborg, hvor de netop ku'
montere modul
her lige til jul.

3. Min bror var 16, jeg 14 år
og nykonfirmer't oktober det år.
Vi var med vores Far til søs,
og nu var vi så sluppet løs,
mens Far gik i skjul
derhjemme til jul.

4. Vor julemad blev enkel og let,
og stegen blev ændret til kotelet.
Jeg tro'de, det var samme vej,
som når man laver flæskesteg.
Det blev nok lidt tørt,
men kødet var mørt.

5. På første juledag var vi klar
til tur ind til Rendsborg på kaffebar.
Så mødte vi en lærling, som
vi kendte fra det værft, vi kom.
"Kom med! – har du fri? –
på konditori."

6. Det var elendig kaffe, vi drak,
men tre gode kager var det, der trak.
Snart fik vor tyske ven et chok,
da vi nu ville ha' en grog.
Men intet gik galt,
og alt blev betalt.

7. Fordi vi måtte blive om bord
i julen, så fik vi fra vores Mor
sendt hundred' æbleskiver, der
ku' deles med halvtreds til hver.
Og det var den sul,
vi fik til den jul.

BONAVISTA 1925

1. Der er gået dagevis, og intet er sket.
Der er stille ventetid, og ingen er set.
BONAVISTA skulle sejle til Fogo

fra St. Johns – en lille tur, sku' man tro.

Der er intet nyt fra ham.

Intet ankomsttelegram.

Hvad er der sket? Får jeg svar?

2. Alle tror det værste, og de hvisker "forlis",

og den lange tavshed er det stærke bevis.

De skal laste tørfisk oppe i Fogo,

og så går det videre til Oporto.

Der er frygt for dårligt vejr,

det si'r alle dem, jeg ser.

Hvad er der sket? Får jeg svar?

3. Mange bliver borte på det oprørte hav.

Alle lever med en skræk for sømandens grav.

Man kan ikke tænke tanken til ende.

Det er vilkår, ingen ønsker at kende.

Er de stadigvæk på vej?

Er der tegn, som viser sig?

Hvad er der sket? Får jeg svar?

4. Efter ni-og-tyve dage fik jeg mit svar.

Der kom ankomsttelegram fra Fogo. De var

nået godt i havn, men havde enorme

vejrproblemer skabt af efterårsstorme.

Jeg er let og glad, fordi

manges sorte profeti
ikke sku' gælde for mig.

5. Midt i glæden ser jeg nu, de sørgende går.

Denne vinter var et voldsomt ulykkesår.

Mange skibe endte ude på søen,
mange søfolk genså aldrig mer' øen.

Mange lider tunge savn,
står nu med den tomme favn,
kalder forgæves et navn.

BONAVISTA er nu i havn!

Afslutning

Nu er vores sange til ende, og det er tid at bryde op
efter mangt et drama fra søen, om liv og død på verdenshavet.

Bølgerne bruser, vinden fylder sejlet, og det blæser op.

Rigningen knager – godt, at den er hjemmelavet!

Marstal og søfart er samme sag,
det er forbundet.

Marstal har sejlet vort danske flag
verden omkring.

Hele Europa og i Skandinavien de kom.

Island, Newfoundland og i Sydamerika.

Cuba, Vestindien og Barbados for en ordre om
endnu en rejse meget langt derhjemmefra.

Marstalmyter, søfolk og skibe er det, der bliver historier af.
Der er stof til mange romaner om folk på livets redningsplanker.
Hør søens sange og en god beretning, vi har flere af,
hjemme fra Marstal til Newfoundlands fiskebanker.